

Є.Ф. Сластенко, С.М. Ягодзінський
(Національний авіаційний університет, м. Київ)

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ ЯК БАЗОВЕ ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІН ЛОГІЧНОГО ЦИКЛУ

Людина епохи постмодерна формується як вільна особистість, якій невідомі догматизм, норми, правила і т.п. Поміщаючи себе у „вир життя”, ми поступово відходимо від усталених канонів раціональності, розкриваючи в собі творчі, неповторні риси характеру і сили духу. Разом з тим боротьба за унікальність нерідко наносить непоправну шкоду розвитку особистості, розсіюючи її потенційні можливості. Не дивно, що останнім часом філософи нерідко дискутують щодо моральних, ціннісних, соціокультурних установок, які визначають сутність сучасного етапу цивілізаційного розвитку.

Погоджуючись з тезою про плюралізм культур, визнаючи право вибору, багато видатних мислителів нашого часу зазначають, що забезпечення життєдіяльності суспільства неможливе без існування певних імперативних законів. Наприклад, необов'язковість дотримання правил руху, безсумнівно, приведе до хаосу на дорогах, що унеможливить здійснення права на вільне переміщення. Така проста ілюстрація переконує в тому, що освоєння і виконання норм є неминучим атрибутом життєдіяльності.

На тлі цього критика деякими представниками постмодернізму логіки, теорії і практики аргументації, риторики та інших дисциплін логічного циклу не може не викликати обурення. На наш погляд, подібна позиція є всього лише елементом ідеології суспільства споживання, яке не потребує великої кількості раціонально мислячих людей. Не дивно, що значна частина молоді впевнена в тому, що даних природою мисленневих здібностей достатньо для успішної кар'єри, заняття наукою, аналізу суспільних процесів і т.п.

В той же час розвиток логічних навиків мислення є найважливішою складовою загальної духовної культури людства. Становлення логічної культури носить історичний характер і визначається конкретними історичними умовами, соціально-економічним, духовним життям суспільства. Варто враховувати те, що логічна культура не є вродженою якістю особистості, нею не можна опанувати на інтуїтивному рівні, вона формується в процесі пізнання об'єктивної дійсності, в ході практичної діяльності, глибокого вивчення основ логіки, самостійного творчого мислення.

Вивчення дисциплін логічного циклу допомагає усунути в людському мисленні двозначність, плутані, нечіткі, неконкретні, бездоказові думки і судження. Логічна культура й абстрактно-логічне мислення виявляється, з одного боку, в адекватному відображенні зовнішнього світу, а з іншого, – в правильній логічній побудові розумового процесу. Змістовну основу логічної культури складають сукупність логічних знань, формально-логічні принципи, методи наукового пізнання, прийоми і способи забезпечення доказовості теорії тощо. Отже, логічна культура – це, насамперед, глибокі теоретичні знання законів, форм і засобів розумової діяльності, що обумовлюють необхідну систематичність, обґрунтованість та переконливість наших думок.

Людині, що опанувала культуру мислення властиві навички формування чіткої і переконливої думки, уміння використовувати отримані знання в професійній діяльності, правильно виконувати логічні дії, оперувати поняттями, будувати умовиводи. Як відзначає відомий учений А.Є. Конверський, культура мислення – це осмислене відношення до процесу судження, тобто уміння правильно будувати докази, спростування, приводити

аналогії, висувати гіпотези, знаходити й усувати помилки. Культура мислення це якість мислення, що виражає здатність до глибокого аналізу і синтезу, абстрагування й узагальнення, у ході яких народжуються нестандартні, творчі думки й рішення.

Відповідно, логічна культура зв'язана з гідністю і мудрістю людини, з її моральними якостями, професійною етикою. Справжня культура мислення невіддільна від творчості, але несумісна із застійністю думки, догматизмом. Вона виступає необхідною і неодмінною умовою культури дослідження, наукового пізнання дійсності. Логічна культура – це здатність індивідуального мислення до саморозвитку й уміння виходити за межі сформованих у людини форм і канонів мислення. Сказане дозволяє зробити висновок про те, що становлення творчої особистості, розвиток її унікальних якостей, успішна практична діяльність, адекватна оцінка суспільних процесів і т.п. неможливі без формування культури мислення та постійного удосконалювання розумових навичок через опановування дисциплін логічного циклу.